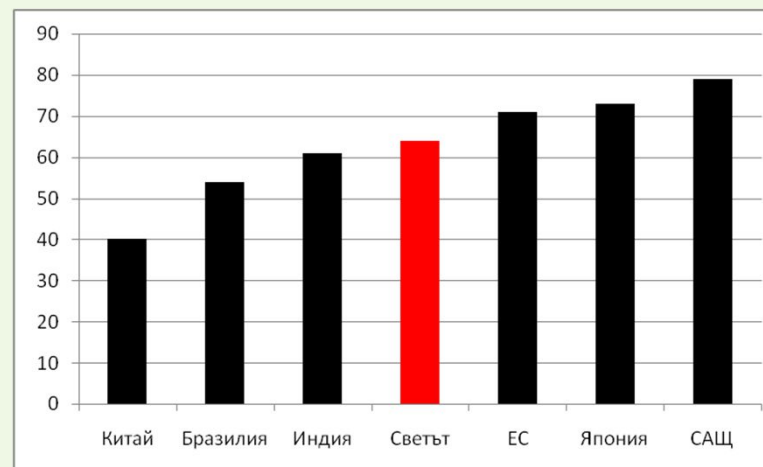


6. ЗАДАЧИ НА ГЛОБАЛНО НИВО ПРИ УСЛУГИТЕ И ВЪПРОСИТЕ, СВЪРЗАНИ С ТЪРГОВИЯТА

1. Услугите в икономиката на света и на ЕС

Услугите са най-динамично развиващата се част на световната икономика. Това се потвърждава от ръста на техния дял в брутния вътрешен продукт на повечето държави. Ако преди десетина години дял на услугите в националната икономика от 50-60 процента се считаше за висок, то днес един такъв дял е под средното равнище за света от около 65% дял на услугите в БВП.

В Люксембург на услугите се падат повече от 85% от БВП, във Великобритания – 76%, Германия – 70%, Средното равнище за ЕС вече е малко над 70% и расте



Разкажете за дела на услугите в БВП на България

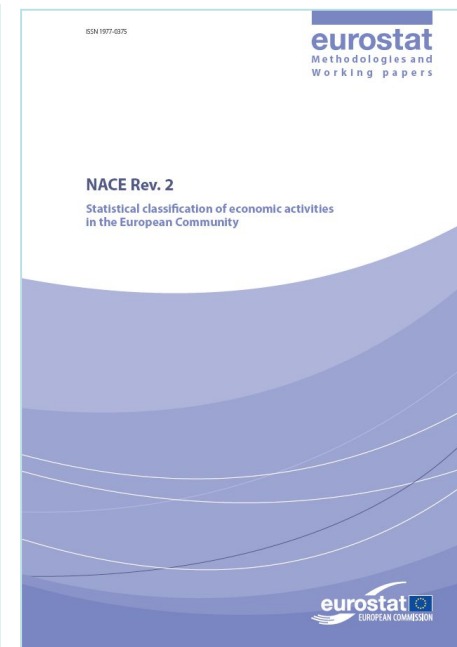
Услугите, съгласно NACE и КИД-2008

Класификация на икономическите дейности: сектори

Код	Наименование на позицията
A	СЕЛСКО, ГОРСКО И РИБНО СТОПАНСТВО
B	ДОБИВНА ПРОМИШЛЕНОСТ
C	ПРЕРАБОТВАЩА ПРОМИШЛЕНОСТ
D	ПРОИЗВОДСТВО И РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЕЛЕКТРИЧЕСКА И ТОПЛИННА ЕНЕРГИЯ И НА ГАЗООБРАЗНИ ГОРИВА
E	ДОСТАВЯНЕ НА ВОДИ; КАНАЛИЗАЦИОННИ УСЛУГИ, УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ
F	СТРОИТЕЛСТВО
G	ТЪРГОВИЯ; РЕМОНТ НА АВТОМОБИЛИ И МОТОЦИКЛЕТИ
H	ТРАНСПОРТ, СКЛАДИРАНЕ И ПОЩИ
I	ХОТЕЛИЕРСТВО И РЕСТОРАНТЪОРСТВО
J	СЪЗДАВАНЕ И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ТВОРЧЕСКИ ПРОДУКТИ; ДАЛЕКОСЪОБЩЕНИЯ
K	ФИНАНСОВИ И ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ
L	ОПЕРАЦИИ С НЕДВИЖИМИ ИМОТИ
M	ПРОФЕСИОНАЛНИ ДЕЙНОСТИ И НАУЧНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ
N	АДМИНИСТРАТИВНИ И СПОМАГАТЕЛНИ ДЕЙНОСТИ
O	ДЪРЖАВНО УПРАВЛЕНИЕ
P	ОБРАЗОВАНИЕ
Q	ХУМАННО ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ И СОЦИАЛНА РАБОТА
R	КУЛТУРА, СПОРТ И РАЗВЛЕЧЕНИЯ
S	ДРУГИ ДЕЙНОСТИ
T	ДЕЙНОСТИ НА ДОМАКИНСТВА КАТО РАБОТОДАТЕЛИ; НЕДИФЕРЕНЦИРАНИ ДЕЙНОСТИ НА ДОМАКИНСТВА ПО ПРОИЗВОДСТВО НА СТОКИ И УСЛУГИ ЗА СОБСТВЕНО ПОТРЕБЛЕНИЕ
U	ДЕЙНОСТИ НА ЕКСТЕРИТОРИАЛНИ ОРГАНИЗАЦИИ И СЛУЖБИ

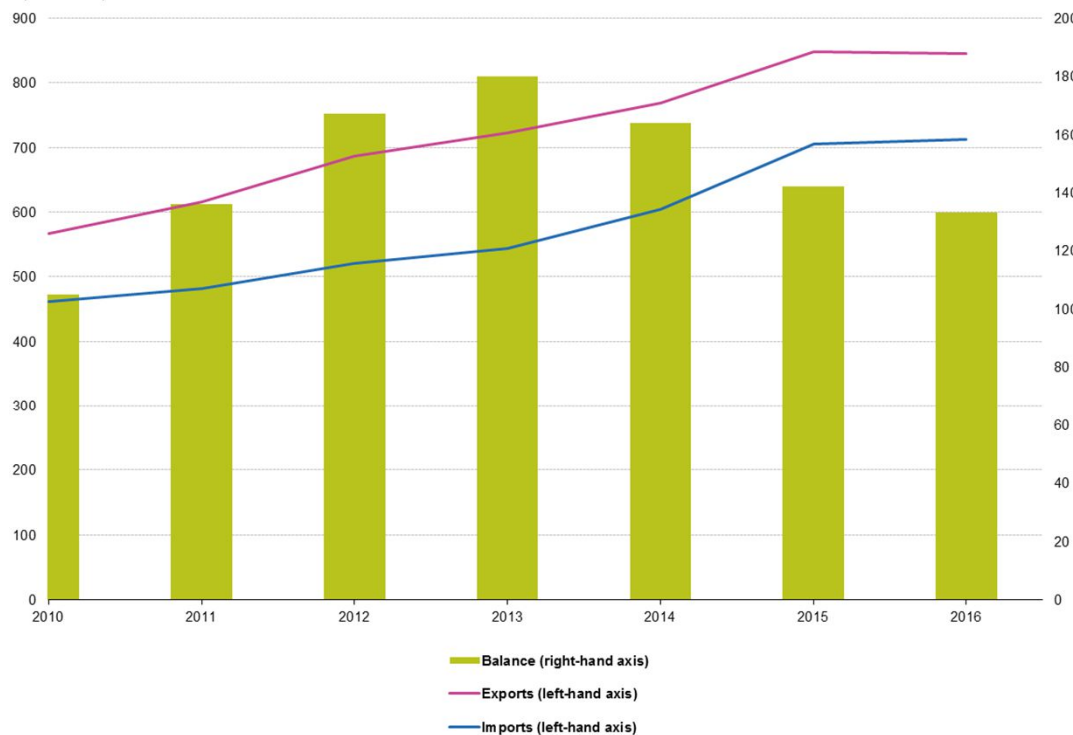
Управленческата дейност в ЕС се базира на статистическата номенклатура NACE.

“Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté européenne”.
 услугите (търгувани и нетъргувани) в широкия смисъл на това понятие включват всички дейности без секции “A, B и C”. Секции “D, E и F” заемат междинно място като дейности, включващи елементи на материалното производство и на материалните услуги. В тесния смисъл като търгувани услуги се приемат секторите G – L. Дейностите M – U, доколкото създават добавена стойност, също са услуги, но тъй като са силно субсидирани и регулирани от държавата, не попадат към търгуваните услуги.



2. Значение на търговията с услуги за ЕС

International trade in services with non-member countries (extra-EU), EU-28, 2010–2016
(billion EUR)



Source: Eurostat (online data code: bop_its6_tot)

eurostat 

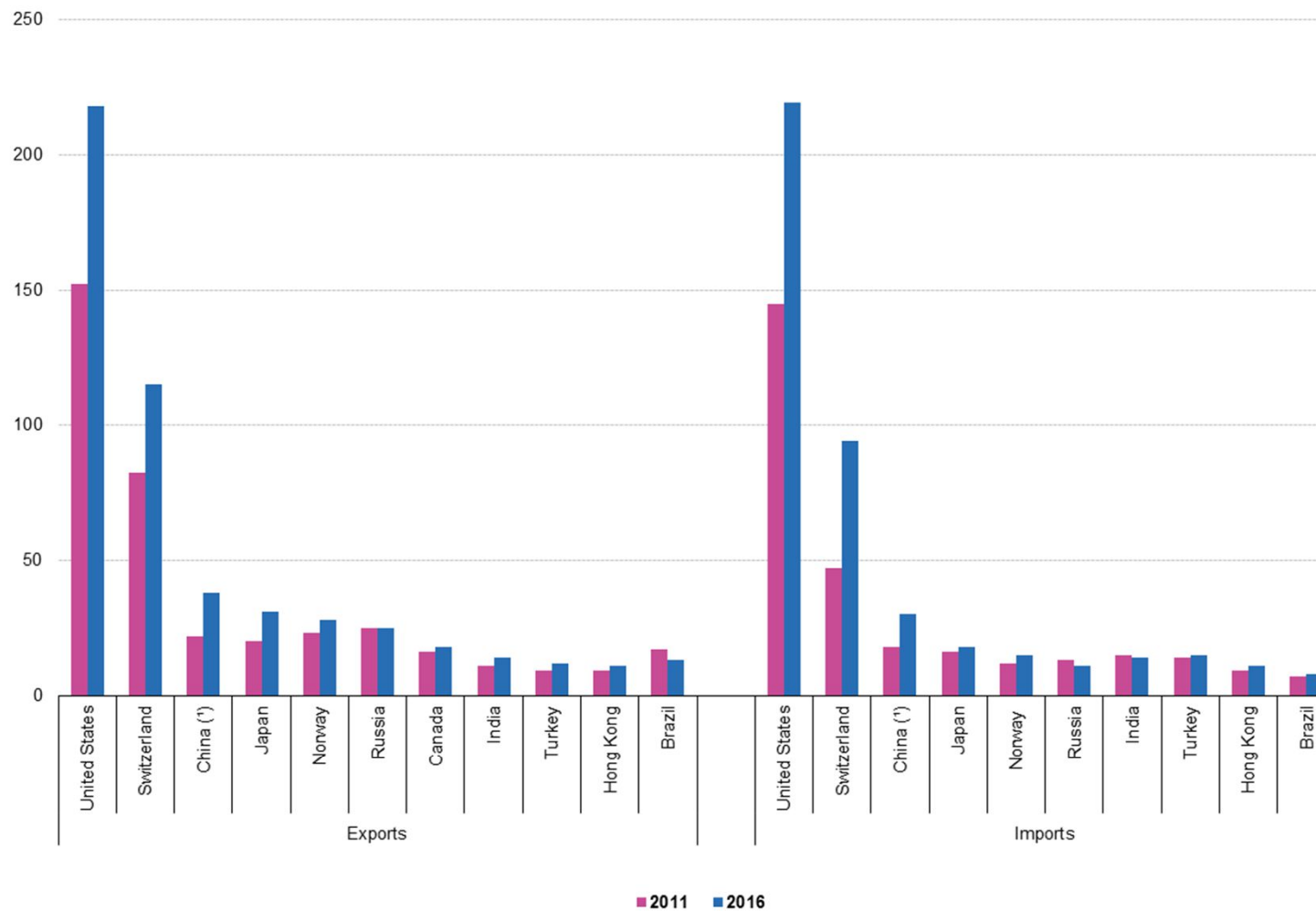
През 2017 г. експортът на услуги от ЕС е на стойност 1000 млрд. дол., а импорът 800 млрд. дол. Салдото е положително и е около 200 млрд. дол.

Като се има предвид, че търговията с материални стоки е почти балансирана, то това положително салдо определя положението на ЕС в световната търговия със стоки и услуги като силно положително!

Делът на ЕС в световния експорт на услуги е 25%, а при материалните стоки 15%

В експорта и в импорта на услуги водещо място заемат САЩ, като търговията е почти балансирана. На второ място е Швейцария, като тук ЕС има положително салдо от около 50 млрд. дол. годишно. Китай, Япония, Норвегия и Русия на следващите места, но със значително изоставане от САЩ и Швейцария. При всичките тези страни ЕС има положително салдо от 10-15 млрд. дол. годишно.

Trade in services with non-member countries (extra-EU), main partners, EU-28, 2011 and 2016
(billion EUR)



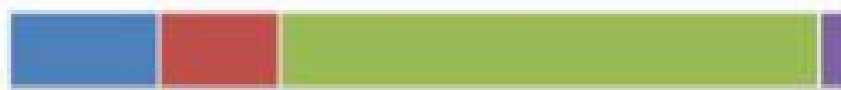
Note: Ranked on the average of exports and imports in 2016.

(*) Excluding Hong Kong.

Source: Eurostat (online data code: bop_its6_det)

3. Отраслова структура на износа и вноса на услуги

By main services item, % (2017)



■ Transport: 17.7 ■ Travel: 14.5
 ■ Other commercial services: 64.1 ■ Goods-related services: 3.7

By main destination, % (2016)



■ United States of America: 25.8 ■ Switzerland: 13.7
 ■ China: 4.5 ■ Japan: 3.7
 ■ Norway: 3.3 ■ Other: 48.9

By main services item, % (2017)



■ Transport: 17.4 ■ Travel: 14.2
 ■ Other commercial services: 65.3 ■ Goods-related services: 3

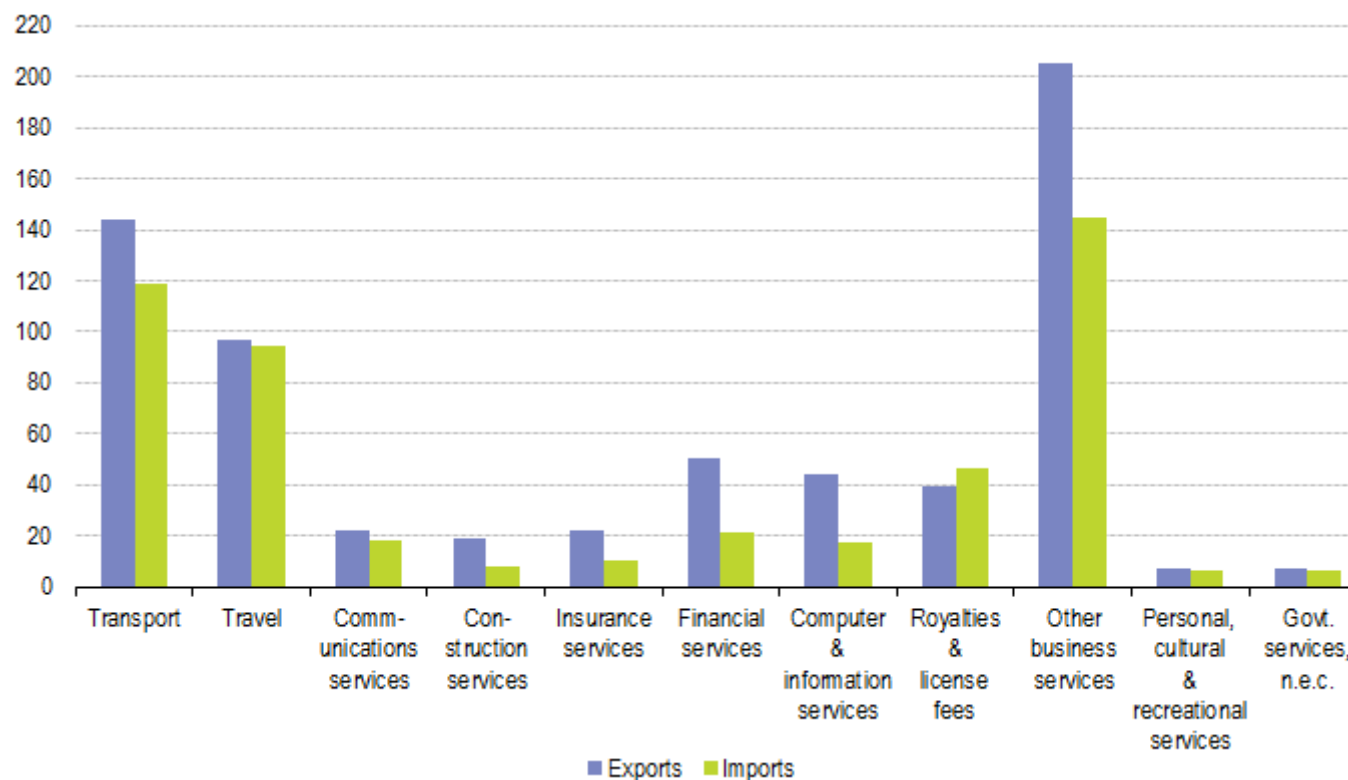
By main origin, % (2016)



■ United States of America: 30.8 ■ Switzerland: 13.3
 ■ China: 4.1 ■ Singapore: 3.1
 ■ Japan: 2.5 ■ Other: 46.1

Кой вид услуги доминира в експорта на услуги от България?

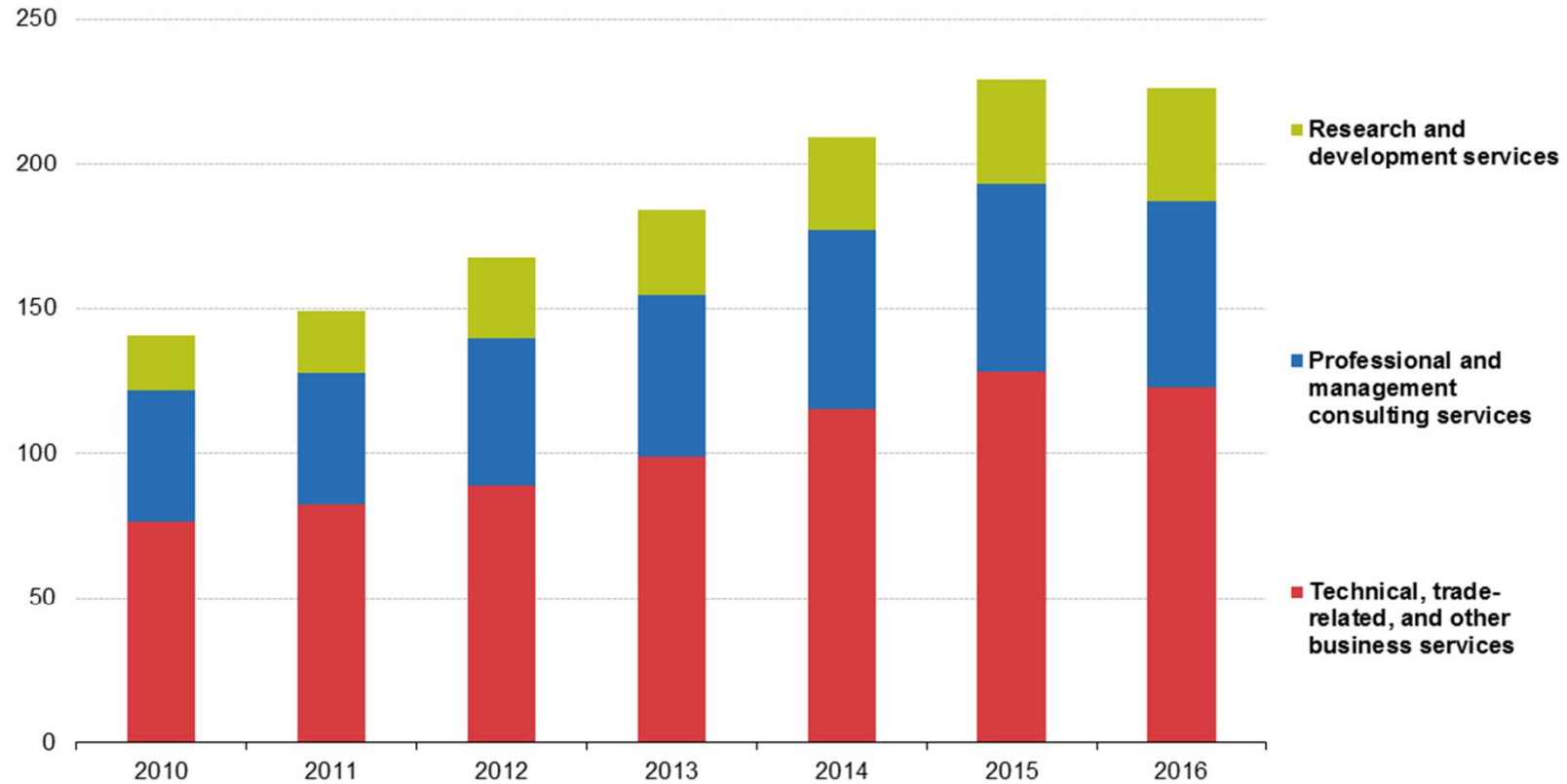
Extra-EU trade in services, by main categories, EU-27, 2012 (1) (EUR 1 000 million)



От графиката се вижда, че най-голям дял в търговията с услуги за ЕС имат т. нар. други бизнес услуги. Те са: **Правни и счетоводни дейности, одит, данъчни консултации, пазарни проучвания, изучаване на обществено то мнение, управленски консултации, холдингово управление; Архитектурни и инженерингови дейности и консултации; Технически изпитания и анализи; Реклама; Услуги по намиране на работа и персонал; Детективска дейност и охранителна дейност; Индустриално почистване; Различни бизнес дейности – фотографски услуги, пакетиране, секретарски и преводачески услуги, и т. нат.**

Голямо значение имат и транспортните и туристическите услуги, но там ЕС няма положително салдо както при “други бизнес услуги”.

Contributions of other business services sub-categories to exports of EU-28, 2010-2016 (EUR 1 000 million)



Source: Eurostat (online data code: bop_its6_det)

4. ГАТС и ЕС

Либерализацията на услугите е свързана засега основно с приемането и прилагането на Общото споразумение за търговията с услуги, известно под съкращението ГАТС (General Agreement on Trade in Services – GATS).

Методологията на това споразумение се основава на няколко основни постулата.

Първият от е свързан с класификацията на услугите, от гледна точка на начина на доставка (движението на лица, предоставящи и ползващи услугата). По този признак се различават четири модула услуги:

Първи модул - Трансгранични услуги. Извършва се трансгранична доставка, например международните телефонни разговори. Не се движи през границата нито потребителят, нито доставчикът на услугата. Условно би могло да се каже, че през границата се движи самата услуга.

Втори модул – Консумация в чужбина. Това са услуги, ползвани извън страната, където живее клиента, например международният туризъм. При този вид услуги през границата се движи физическото лице, потребител на услугата.

Трети модул – Търговско присъствие. Това са услуги, предоставяни извън страната чрез филиал на юридическо лице, например застрахователни услуги, осъществявани чрез местен филиал на транснационална корпорация. В този случай през границата се движи доставчикът на услугата.

Четвърти модул – Доставка в чужбина. Това са услуги, предоставяни директно извън страната, без създаване на филиал, например обучение или консултации. При този вид услуги през границата се движи отново доставчикът, но като физическото лице.

ГАТС разглежда два метода за либерализация:

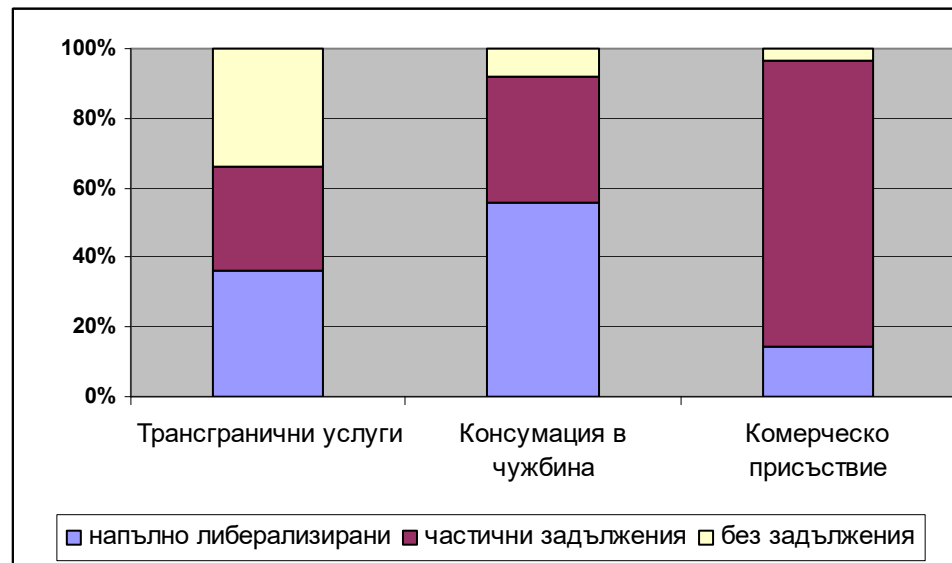
- ✓ **подобряване на достъпа до пазара (market access measures) и**
- ✓ **прилагане на национален режим (national treatment)**

При подобряването на достъпа до пазара се отменят ограничителни практики – квоти, лицензи, забрани, например забраната за чужденци да закупуват земя или квотите за чужди фирми при държавни поръчки.

При прилагането на националния режим за чуждестранни лица на тях се осигуряват същите условия за извършване на услугите, каквито съществуват за местните лица.

Повечето от държавите-членки на СТО са поели индивидуални задължения и по двата метода. Такива задължения са приеми и държавите-членки на ЕС.

ЕС не е страна по ГАТС.



Тези задължения покриват обаче в доста различна степен отделните отрасли и отделните модули. Освен това задълженията могат да бъдат за пълен достъп до пазара и за пълно национално третиране или само за частичен достъп и за частично национално третиране

ЕС се стреми сега да продължи процеса на либерализация с нови индивидуални задължения на държавите-членки и по двете направления.

Това е основната задача при търговията с услугите.

5. Запазващ се протекционизъм

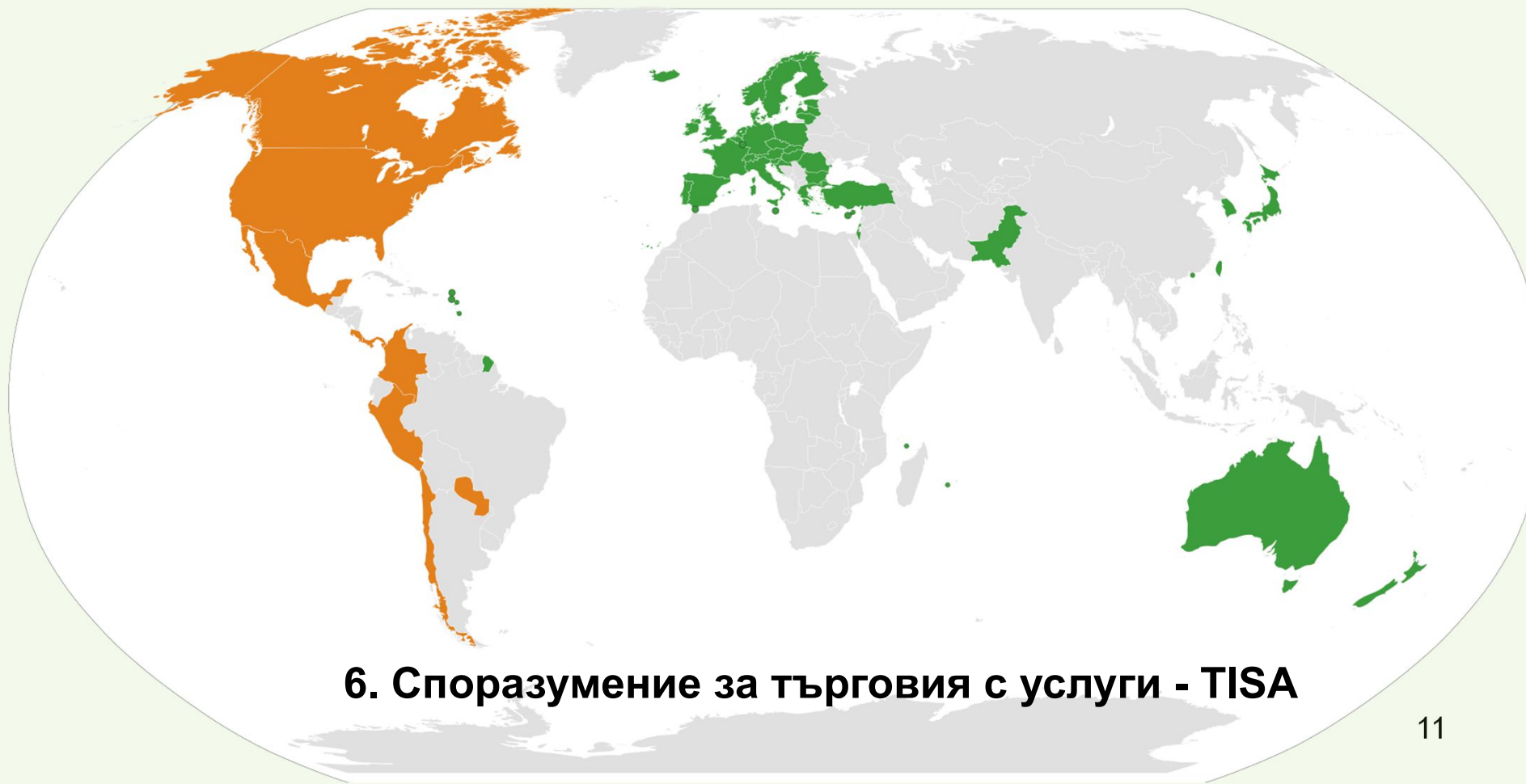
Протекционизмът е най-силен там, където съответните защитени отрасли са започнали да се развиват по-късно и все още са в твърде неизгодни конкурентни позиции. Ето защо е очаквано, че прекомерното регулиране и пречките пред движението на услугите ще са най-силни в страните със средна степен на развитие. Там, от една страна, секторът на услугите вече е достигнал нива от 30-50% от брутния вътрешен продукт, т.е. има известен капацитет, но същевременно е все още с ниска глобална конкуретоспособност. Тази хипотеза може да се провери, като се използват разработените от Нора Дихъл и Бен Шеферд агрегирани индекси за рестриктивност - АИР (Aggregate Restrictiveness Indexes).

От таблицата ясно личи, че средната величина на индекса АИР в страните от ОИСР и в това число в ЕС, е няколко пъти по-нисък отколкото в основните средно развити икономики. В средно развитите страни с отворена икономика и либерален подход като Бразилия, рестриктивността е значително по-ниска от тази в страни със силно дирижирана икономика като Китай и най-вече Индия.

Агрегиран индекс за рестриктивност - АИР

	ОИСР	Китай	Индия	Бразилия	Русия	Египет
Банкови услуги	0,29	1,73	2,11	1,09	2,01	1,93
Фиксирана телефония	0,31	1,66	1,41	0,40	1,39	2,29
Мобилна телефония	0,45	2,01	2,00	0,94	1,56	0,66
Застраховане	0,58	1,95	2,81	1,36	1,94	1,16
Средна величина за 4-те вида услуги	0,41	1,84	2,08	0,95	1,73	1,51

TRADE IN SERVICES AGREEMENT



6. Споразумение за търговия с услуги - TISA

TISA

Стартирано през 2014 г. по инициатива на т.н. Really Good Friends Group към ОТП в Женева. Повечето от преговарящите 51 страни и територии са в ОИСР, но има и някои извън групата на най-развитите икономики. Преговарят: САЩ, ЕС (28), страните от ЕАСТ (4) и още 8 държави от ОИСР (Турция, Япония, Южна Корея, Канада, Мексико, Австралия, Нова Зеландия, Чили), както и 10 страни извън ОИСР: Хонконг, Тайван, Израел, Колумбия, Коста Рика, Мавриций, Панама, Перу, Парагвай и Пакистан.

Цел: трансграничен достъп до пазара при услугите, където сега има съществени пречки пред свободното движение: финансови услуги (банкиране), здравеопазване, вътрешен транспорт и др.

Критика в развиващите се страни – приватизацията на комуналните услуги и на т.н. универсални услуги (здравеопазване, образование, социална помощ, някои видове пощенски и транспортни услуги) ще доведе до тяхното поскъпване и това ще се отрази негативно върху борбата с бедността.